

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

**İKİNCİ DAİRE
ÇEVEN -TÜRKİYE DAVASI**

(Başvuru no:41746/04)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

24 Kasım 2009

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

© T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2009. Bu gayriresmi özet çeviri Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı'na atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (41746/04) no'lu davanın nedeni (T.C. vatandaşı) Güldede Çeven'in (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 2 Eylül 2004 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

Başvuran, İstanbul Barosu avukatlarından H. Akgül tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1977 doğumludur ve İstanbul'da ikamet etmektedir.

8 Eylül 1995 tarihinde, başvuran, yasadışı bir örgüt olan DHKP/C üyelerine yönelik yürütülen bir operasyon çerçevesinde yakalanmış ve gözaltına alınmıştır.

22 Eylül 1995 tarihinde, başvuranın, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı tarafından ifadesi alınmıştır. Bilahare başvuran, sözkonusu mahkemenin nöbetçi hakimi karşısına çıkarılmış ve hakim başvuranın tutuklanmasına hükmetmiştir.

9 Ekim 1995 tarihli bir iddianame ile savcı, "Anayasal düzeni yıkmaya teşebbüs" suçunun cezalandırılmasını öngören eski Türk Ceza Kanunu'nun 146/1 maddesi uyarınca başvuran hakkında ceza davası açmıştır.

16 Haziran 2004 tarihinde, 5190 sayılı yasa ile Devlet Güvenlik Mahkemeleri kaldırılmıştır. Başvuranın davası İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne havale edilmiştir.

22 Kasım 2004 tarihinde, Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranı serbest bırakmıştır.

13 Eylül 2007 tarihli bir kararla, Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranı, müebbet hapis cezasına mahkum etmiştir. Bilahare olayların meydana geldiği dönemde başvuranın yaşını göz önüne alan Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın cezasını on beş yıl hapis cezasına indirmiştir.

1 Aralık 2008 tarihinde, Yargıtay sözkonusu kararı onamıştır.

HUKUK

I. AİHS'NİN 5/3, 5/4 ve 5/5 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, tutukluluk süresinin uzunluğundan ve sözkonusu tutukluluğun yasallığının incelenmesini sağlayan başvuru yolunun bulunmayışından da şikayetçidir. Başvuran, tutukluluk süresinin uzunluğu nedeniyle maruz kaldığı zararları talep etme imkanının bulunmamasından dolayı da mağdur olduğunu dile getirmektedir. Başvuran, bu bağlamda, AİHS'nin 5/3, 5/4 ve 5/5 maddelerine atıfta bulunmaktadır.

Kabuledilebilirliğe ilişkin olarak, AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

Esasa ilişkin olarak ise, Hükümet, özellikle başvuranın şüphelendiği suçun niteliği ve ciddi başka suçlar işleme riski göz önüne alındığında başvurana uygulanan tutululuk süresinin uzun olmadığını savunmaktadır.

Başvuran, sözkonusu iddiaya karşı çıkmaktadır.

AİHM, başvuranın tutukluluk süresinin 8 Eylül 1995 tarihinde başladığını ve Ağır Ceza Mahkemesi tarafından serbest bırakıldığı tarih olan 22 Kasım 2004 tarihinde sona erdiğini kaydetmektedir. Yargılama süresi dokuz yıl iki aydan fazla sürmüştür. AİHM, müteaddit defalar mevcut davadakine benzer sorunları ortaya koyan çok sayıda dava incelediğini ve AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaştığını hatırlatmaktadır (*Yücel-Türkiye* (no:2), başvuru no: 31152/04, 8 Nisan 2008). Mevcut davada Hükümet'in başka bir sonuca ulaşmak için ikna edici hiçbir tespit ve argüman sunmaması nedeniyle AİHM, AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

Sözkonusu tespit AİHS'nin 5/4 ve 5/5 maddeleri kapsamında yapılan şikayetler için de geçerlidir. AİHM, *Bağrıyanık-Türkiye* (başvuru no: 43256/04, 5 Haziran 2007), *Abdülkadir Aktaş-Türkiye* (başvuru no: 38851/02, 31 Ocak 2008) ve *Cahit Solmaz – Türkiye* (başvuru no: 34623/03, 14 Haziran 2007) kararlarında belirttiği aynı gerekçelerle AİHS'nin 5/4 ve 5/5 maddesinin ihlal edildiği kanaatindedir.

II. AİHS'NİN 6/1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, yargılama süresinin AİHS'nin 6/1 maddesi ile öngörülen “makul süre” ilkesini ihlal ettiğini iddia etmektedir.

Hükümet, sözkonusu iddiaya karşı çıkmaktadır.

Kabuledilebilirliğe ilişkin olarak, AİHM, AİHS'nin 35. maddesi kapsamında hiçbir kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit etmektedir. Başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

Esasa ilişkin olarak ise, AİHM, ihtilaflı yargılamanın başvuranın yakalandığı tarih olan 8 Eylül 1995 tarihinde başladığını ve Yargıtay karar tarihi olan 1 Aralık 2008 tarihinde sona erdiğini tespit etmektedir. Dolayısıyla, sözkonusu yargılama on üç yıl üç ay sürmüştür.

AİHM, müteaddit defalar mevcut davada ortaya konan sorunlara benzer davalarda AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (*Pélissier ve Sassi-Fransa*, başvuru no: 25444/94, *Kalachnikov-Rusya*, başvuru no: 47095/99 ve *Temel ve Taşkın-Türkiye*, başvuru no: 40159/98, 30 Haziran 2005).

Konuya ilişkin içtihadını göz önüne alan AİHM, mevcut davada, ihtilaflı yargılama süresinin uzun olduğu ve “makul süre” ilkesini karşılamadığı kanaatindedir.

Bu itibarla, AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS’NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, yargılama süresinin uzun olması sorununu ulusal mahkemeler önünde sunmasına imkan tanıyacak etkili bir başvuru yolunun bulunmayışından da şikayetçi olmaktadır. Başvuran, bu bağlamda, AİHS’nin 13. maddesine atıfta bulunmaktadır.

AİHM, sözkonusu şikayetin hiçbir kabuledilemezlik unsuru içermediği kanaatindedir. Dolayısıyla sözkonusu şikayet kabuledilebilir niteliktedir.

Esasa ilişkin olarak ise, AİHM, müteaddit defalar, mevcut davadaki sorunlara benzer sorunları ortaya koyan davalarda AİHS’nin 13. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (*Tendik ve diğerleri-Türkiye*, başvuru no: 23188/02, 22 Aralık 2005 ve *Bahçeyaka-Türkiye*, başvuru no: 74463/01, 13 Temmuz 2006). Nitekim, Türk hukuk düzeni, ihtilaflı yargılama süresine itirazda bulunabilmesi için başvurana hiçbir etkili iç hukuk yolu sunmamaktadır.

Dolayısıyla AİHS’nin 13. maddesi ihlal edilmiştir.

IV. AİHS’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

AİHS’nin 41. maddesi uyarınca adil tatmin hususu ile ilgili olarak, başvuran, 36.630 Euro maddi tazminat, 250.000 Euro manevi tazminat ve 15.000 Euro yargılama masraf ve gideri talep etmektedir. Belge olarak başvuran, posta makbuzlarını, avukatlık ücret makbuzlarını ve tercüme faturalarını belge olarak sunmaktadır.

Hükümet, sözkonusu iddialara itiraz etmektedir.

AİHM, ileri sürülen maddi tazminatla tespit edilen ihlaller arasında hiçbir illiyet bağı görememekte ve sözkonusu talebi reddetmektedir. Buna karşın, AİHM, hakkaniyete uygun olarak, başvurana, 19.000 Euro manevi tazminat ödenmesine hükmetmektedir. Yargılama masraf ve giderleri ile ilgili olarak, AİHM, tüm masraflar için başvurana 1.000 Euro ödenmesinin uygun olacağı kanaatindedir.

Ayrıca AİHM, gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankası’nın marjinal kredi faizlerine uyguladığı orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenmesine hükmetmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun geri kalan kısmının *kabuledilebilir* olduğuna;
2. AİHS’nin 5. maddesinin 3, 4, ve 5. paragraflarının *ihlal edildiğine*;
3. AİHS’nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. AİHS’nin 13. maddesinin *ihlal edildiğine*;
5. a) AİHS’nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk Lirası’na çevrilmek üzere, Savunmacı Devlet tarafından başvurana aşağıdaki miktarların *ödenmesine*;

- (i) her türlü vergiden muaf tutularak, 19.000 Euro (on dokuz bin Euro) manevi tazminat
- (ii) her türlü vergiden muaf tutularak 1.000 Euro (bin Euro) yargılama masraf ve gideri
- b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;

6. Adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 24 Kasım 2009 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.